

3. 1. ANALÝZA SCHVÁLENÝCH STRATEGICKÝCH A PROGRAMOVÝCH DOKUMENTŮ KRAJE

S ohledem na filosofii projektu, tj. hledání kompromisů mezi zájmy ochrany přírody a udržitelného rozvoje cestovního ruchu a sportovně rekreačních aktivit, je třeba definovat strategické a programové cíle jednotlivých zájmových skupin a územní nároky na realizaci těchto cílů.

Při rešerši dokumentů byly vybírány cíle, okruhy a opatření, které se týkají řešené problematiky. Účelem není opisování dokumentů, ale vydefinování konkrétních stanovených cílů či opatření, které se vztahují ke zpracovávanému tématu – Jizerské hory, udržitelný rozvoj cestovního ruchu, přeshraniční možnosti rozvoje cestovního ruchu.

STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE LIBERECKÉHO KRAJE

Jedná se o dlouhodobý strategicky rozvojový dokument politiky regionálního rozvoje Libereckého kraje zastřešující již schválené regionální resortní koncepční dokumenty, jež stanovují možnosti rozvoje území Libereckého kraje a limity jeho funkčního využití. Tento strategický dokument bude určovat orientaci politiky regionálního rozvoje Libereckého kraje v období let 2005 – 2020.

Cílem Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje je implementace principů udržitelného rozvoje do regionální politiky nejen hospodářské a sociální soudržnosti, ale i regionální politiky ochrany a tvorby životního prostředí a to ve formě stanovení dlouhodobých rozvojových priorit a opatření.

Projednání Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje a dokumentace a procesu Hodnocení vlivů Strategie udržitelného rozvoje na životní prostředí v Radě Libereckého kraje, ve výborech Zastupitelstva Libereckého kraje a v Zastupitelstvu Libereckého kraje a schválení se předpokládá v termínu září 2005.

STRATEGIE ROZVOJE LIBERECKÉHO KRAJE

Dlouhodobý koncepční dokument s horizontem do roku 2020, který na základě analýz a kritických oblastí, myšleny oblasti problémové či oblasti významné pro rozvoj kraje, představuje vizi rozvoje Libereckého kraje. Dokument byl schválen v roce 2002. Z kritických oblastí se problematiky ochrany přírody a udržitelného rozvoje cestovního ruchu dotýká oblast:

D – životní prostředí

cíl: zdravé životní prostředí a využívání přírodního bohatství v souladu se zásadami udržitelného rozvoje
opatření k dosažení cíle:

- zpracování a schválení oborových dokumentů (do 2005)
(revitalizace krajiny, studií limitů únosnosti území) !
- zpracování rozvojových a územně plánovacích podkladů a dokumentů
a podkladů s principy trvale udržitelného rozvoje (do 2004) !

Stav opatření: zpracována a schválena Koncepce ochrany přírody
zpracovány a schváleny územní plány obcí (viz kapitola 4.3.)
zpracován koncept územního plánu velkého územního celku Libereckého kraje
(viz kapitola 4.2.)

E – cestovní ruch

cíl: turisticky atraktivní kraj, rostoucí ekonomické, sociální a kulturní přínosy
cestovního ruchu s ohledem na udržitelný rozvoj

E1 dílčí cíl: vybudováno kvalitní zázemí pro cestovní ruch, vícedenní pobyty
turistů, prodloužení sezóny.

opatření k dosažení cíle (vybráno):

- zpracování Generelu cestovního ruchu a Strategie cestovního ruchu a zpracování do výstupů do územního plánu Libereckého kraje (do 2004)
- zpracování limitů únosnosti území z hlediska trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu (bez termínu) !
- analyzovat, které aktivity cestovního ruchu poškozuji přírodu a omezovat je, zpracovat koncepci, pro jaké druhy využití v oblasti cestovního ruchu je území Libereckého kraje vhodné a které aktivity potlačit (bez termínu) !

Stav opatření: zpracován a schválen Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje

E2 dílčí cíl: vytvořen koordinovaný a fungující marketingový systém

opatření k dosažení cíle (vybráno):

- vytvoření jednotné metodiky pro sběr, zpracování a vyhodnocování dat a informací z cestovního ruchu (do 2005)

PROGRAM ROZVOJE LIBERECKÉHO KRAJE

Program rozvoje Libereckého kraje je střednědobým rozvojovým dokumentem, který konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě konkrétních opatření a projektů. Je taktickým dokumentem s časovým horizontem do roku 2006, v reakci na Strategii rozvoje Libereckého kraje specifikuje logickou množinu opatření na podporu hospodářského a sociálního růstu v regionálním a místním měřítku. Pro jejich naplnění je zapotřebí podporovat a rozvíjet základní životaschopné místní aktivity, zapojit prostorově mobilní i nemobilní výrobní faktory do regionální ekonomiky a eliminovat „úzké profily“ tak, jak vyplynuly ze sociálně ekonomické analýzy našeho kraje (*cit*).

Program byl zpracován v roce 2000 a po schválení Strategie rozvoje Libereckého kraje byl aktualizován a schválen v roce 2004.

Analytický souhrn velmi přehledně definuje pozitiva a negativa jednotlivých kritických oblastí, shodných s definovanými oblastmi ve Strategii rozvoje Libereckého kraje. Rovněž specifikace opatření, souhrn opatření dle problémových okruhů, přiřazení hlavních/dílčích cílů, opatření, cílů opatření a definování vazeb na ostatní opatření jsou zpracovány přehledně a vyčerpávajícím způsobem.

Celkově nejsou uvedená opatření *etc.* definována územně a tudíž nejsou uchopitelná (*myšleny konkrétní aktivity s územním dopadem*) pro zpracování této studie. Výjimku tvoří kapitola, která se věnuje hospodářsky zaostalým oblastem.

PROGRAM ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU LIBERECKÉHO KRAJE

Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje je základním koncepčním a strategickým odvětvovým dokumentem, určeným k podpoře rozvoje cestovního ruchu v rámci aktivní regionální politiky Libereckého kraje. Program byl zpracován v letech 2002/2003 a schválen v červnu 2003. Program navrhuje pro období 2003 – 2007 soubor opatření na podporu rozvoje cestovního ruchu.

Formulaci návrhové části předcházela rozsáhlá analytická část, která je zpracována velmi komplexně a odpovídá konkrétností regionální úrovni dokumentu. Ve všech závěrech, jak v analytické části, tak v návrhové části je konstatována nutnost:

- šetrného rozvoje turistiky a nutnost ověření z hlediska udržitelného rozvoje a dopadu na přírodu
- nutnost respektování stanovisek orgánů ochrany přírody v cenných lokalitách

Vlastní program spočívá ve specifikaci priorit a přiřazení jednotlivých opatření (programy produkty). V krátkých doprovodných textových specifikacích k prioritám je vždy shrnuta analýza. Nicméně, až na výjimky (dále uvedeny) nejsou následná opatření cíleně územně specifikována.

- Programy a produkty zaměřené na cykloturistiku budou směřovat do oblastí, kde jsou pro tyto aktivity vhodné podmínky, tzn. zejména tam, kde již existuje dostatečně hustá síť značených cyklotras a cyklostezek. V tomto ohledu se jedná o velkou část Libereckého kraje, přičemž k nejatraktivnějším se řadí oblast Českého ráje, Jizerských hor a Krkonoš *etc.* (úvod k Opatření 3.2.: Podpora rozvoje turistické dopravní infrastruktury).
- Akce zahrnuté do Dílčího opatření 3.3.3. : Infrastruktura pro lyžování a ostatní zimní sporty; jsou hodnoceny jako akce do značné míry konfliktní z hlediska zájmů ochrany přírody a krajiny konfliktní. Zvláště střediska, která se nachází v těsném kontaktu s územím KRNAPu či některé chráněné krajinné oblasti, přispívají k obrovskému entropickému tlaku na přírodu. Zde proto většinou nepřipadá v úvahu prostorová expanze skiareálů *etc.* Vzhledem ke složitosti problematiky a řadě vedlejších důsledků a dopadů je na místě podpora koordinační pozice krajských orgánů Libereckého kraje a také podpora zpracování celokrajských a případových studií a koncepčních materiálů.

Cit z programu str. 37 návrhová část: „Pro rozvoj oblasti cestovního ruchu jsou zde (tj. v programu) tedy formulována opatření, která naznačují důležité záměry. Rozhodující je zde vyjádření potřeby uceleného koncepčního dokumentu (zpracování generelu, programu), který by úkoly a možnosti v dané oblasti blíže specifikoval. Právě tímto dokumentem je zde předkládaný Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje.“ (podrobně viz kapitola 3.1.1.).

KONCEPCE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY

Koncepce ochrany přírody a krajiny byla zpracována v roce 2003/2004 a schválena Zastupitelstvem Libereckého kraje v září 2004.

Cílem dokumentu bylo vytvoření předpokladů pro sladění všech činností v krajině, zejména prostřednictvím územně plánovací dokumentace všech stupňů, tak, aby nedocházelo ke snižování přírodních hodnot území a aby byla zajištěna ochrana lokalit významné přírodovědné a krajinářské hodnoty. Koncepce ochrany přírody a krajiny je syntézou jednotlivých oborových dokumentů, plánů péče a chráněná a zvláště chráněná území, oblastních plánů rozvoje lesa a lesními hospodářskými plány. Koncepce ochrany přírody není zcela v souladu s konceptem územního plánu velkého územního celku Libereckého kraje (koncepce upřesnila prvky ÚSES). Při zpracování této analýzy byla použita jako závazný podklad Koncepce ochrany přírody a krajiny.

SOUVISEJÍCÍ DOKUMENTY

Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu. Květen 2003.

Studie rozvoje přírodních areálů. Prosinec 2002.

Katalog a typologie různých druhů sportovních přírodních areálů. Prosinec 2002.

Krajská koncepce zemědělství Libereckého kraje.

ZÁVĚRY . DOPORUČENÍ . OKRUHY PROBLÉMŮ K ŘEŠENÍ

- Všechny strategické a programové dokumenty jasně deklarují princip udržitelného rozvoje Libereckého kraje
- Program rozvoje cestovního ruchu deklaruje velmi dobré předpoklady Libereckého kraje pro udržení a posílení pozice cestovního ruchu.
- Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje je prezentován, mj., jako „Generel cestovního ruchu, který formuluje určitá opatření, která naznačují důležité záměry“ (cit). Vlastní

návrhová část neobsahuje územní aktivity a opatření, nicméně analytická část je zpracována velmi komplexně a je územně specifikována.

- Analytická část Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje bude sloužit jako vstupní zadání pro územní vymezení jednotlivých popsanych aktivit a definovaných záměrů, které jsou vydefinovány z programových dokumentů kraje a mikroregionů.
  - Zadání pro územní vymezení aktivit cestovního ruchu a rekreace je obsahem kapitoly 3.1.1. Aktivity a záměry v Jizerských horách vyplývající z Programu rozvoje cestovního ruchu. Územní vymezení je obsahem grafické části této analýzy.
  - Program rozvoje cestovního ruchu definuje jednoznačně Jizerské hory jako přetíženu oblast v rámci Libereckého kraje.
  - Silný důraz je akcentován na přeshraniční možnosti spolupráce v rozvoji cestovního ruchu.
  - Doposud chybí/nejsou zpracovány !
    - limity únosnosti území z hlediska trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu
    - analýza aktivit cestovního ruchu, které poškozují přírodu a které je třeba omezovat
    - koncepce, pro jaké druhy využití v oblasti cestovního ruchu je území Libereckého kraje hodné a které aktivity potlačit
- jak vyplývá ze Strategie rozvoje Libereckého kraje. Tyto podklady by významně usnadnily posuzování projektů cestovního ruchu a stanovily pravidla posuzování.
- Při dalších úvahách a zejména při hledání indikátorů a limitů únosnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu je třeba „nalézt“ a vycházet z definice šetrné turistiky a trvale udržitelného cestovního ruchu v Jizerských horách. !

Použité podklady:

- Strategie rozvoje Libereckého kraje. Doplněné znění. Krajský úřad Libereckého kraje, odbor rozvojem kraje. Leden 2002. Schválen usnesením zastupitelstva kraje č. 9/02/ZK ze dne 22. ledna 2002.
- Program rozvoje Libereckého kraje. Doplněné znění, verze 03.2004. Krajský úřad Libereckého kraje, odbor rozvoje. Schválen usnesením zastupitelstva ze dne 15. června 2004.
- Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje. GaREP, spol. s r.o. Analytická a návrhová část. 2002 – 2003. Schválen usnesením zastupitelstva ze dne 17. června 2003.
- Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje. Hromek J., Lesprojekt – lesnické a parkové úpravy. Schválena usnesením zastupitelstva Libereckého kraje dne 21. srpna 2004.
- Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu. Květen 2003.
- Studie rozvoje přírodních areálů. Prosinec 2002.
- Katalog a typologie různých druhů sportovních přírodních areálů. Prosinec 2002.

3.1.1. AKTIVITY A ZÁMĚRY V JIZERSKÝCH HORÁCH VYPLÝVAJÍCÍ Z PROGRAMU ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU / ANALYTICKÁ ČÁST

Program rozvoje Libereckého kraje je prezentován mj. jako „Generel cestovního ruchu, který formuluje určitá opatření, která naznačují důležité záměry“. Vlastní návrhová část neobsahuje územní aktivity a opatření, nicméně analytická část je zpracována velmi komplexně a je územně specifikována. Tato kapitola byla přebrána, údaje nebyly aktualizovány (např. nové přechody, chráněná území apod.), aktuální údaje jsou uvedeny v dalších příslušných kapitolách. !

Na základě výše uvedeného závěru byla analytická část použita jako vstupní zadání pro územní vymezení jednotlivých popsanych aktivit a záměrů, které byly vydefinovány z programových dokumentů kraje a mikroregionů. Územní vymezení je součástí mapových příloh této práce (výkres dopravně urbanistických vazeb, výkresy sportovně rekreačních aktivit).

PROGRAM ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU – NÁVRHOVÁ ČÁST

Turistická regionalizace území

Území celého Libereckého kraje je prostorově rozloženo do čtyř okresů (Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily) a 216 obcí. Pro potřeby vyjádření a sledování problematiky cestovního ruchu bylo území kraje účelově rozděleno na turistické regiony, oblasti a podoblasti. Tato kategorizace území kraje pro potřeby cestovního ruchu byla v procesu zpracovávání zde předkládaného "Programu rozvoje cestovního ruchu" předmětem terénního šetření, kterého se zúčastnili zástupci vybraných měst, stávajících venkovských mikroregionů i další subjekty. Navrženy a projednány byly následující územní jednotky:

Turistické regiony, oblasti a podoblasti

Z hlediska vertikální skladebnosti a funkčního přístupu k regionalizaci území Libereckého kraje pro potřeby cestovního ruchu je navrhována následující 5. stupňová úroveň. Předložený návrh byl postupně konzultován v rámci terénních průzkumů se zástupci venkovských mikroregionů a významnějších měst. Případné diskuse k jejich prostorovému vymezení jsou otevřené v průběhu celého řešení Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje.

(a) 1. úroveň – vymezení turistických regionů

První - nadregionální úroveň tvoří Liberecký kraj (resp. turistický region Český sever, Český ráj a nejnověji také turistický region Krkonoše), s návrhem realizace nadregionálního turistického sdružení a destinačního managementu.

(b) 2. úroveň – vymezení turistických oblastí

Druhou (regionální) úroveň tvoří návrh 7 oblastí cestovního ruchu, které představují základní funkční jednotky a jsou do značné míry totožné s turistickými oblastmi, vymezenými v Rajonizaci cestovního ruchu CSR z r. 1981. Na této úrovni je také navrhována realizace regionálních turistických sdružení a destinačních managementů.

1. turistická oblast Lužické hory a Ještědský hřbet
2. turistická oblast Máchův kraj
3. turistická oblast Český ráj
4. turistická oblast Frýdlantsko
5. turistická oblast Jizerské hory
6. turistická oblast Krkonoše západ
7. turistická oblast Krkonoše střed

(c) 3. úroveň – vymezení turistických podoblastí

Třetí (a dosud diskutovanou) úroveň tvoří návrh 19 turistických podoblastí, chápaných jako nejnižší prostorové jednotky regionalizace (princip zónace). V podstatě respektují jak funkční jednotky tak do značné míry také vytvořenou strukturu venkovských mikroregionů (resp. sdružení obcí). Významně rovněž korelují s původním krajským návrhem vymezení turistických organizačních jednotek. V těchto podoblastech se předpokládá zřízení lokální turistické organizační struktury (spolky a zájmová sdružení, TIC, sdružení podnikatelské sféry, apod.).

1. turistická podoblast České středohoří
2. turistická podoblast Máchův kraj
3. turistická podoblast Kokořínsko
4. turistická podoblast Ralsko
5. turistická podoblast Holany
6. turistická podoblast Česká Lípa
7. turistická podoblast Lužické hory – Novoborsko
8. turistická podoblast Lužické hory - Hrádecko-Chrastavsko
9. turistická podoblast Lužické hory - Ještěd a Podještědí
10. turistická podoblast Liberecko
11. turistická podoblast Jizerské hory
12. turistická podoblast Frýdlantsko
13. turistická podoblast Český ráj
14. turistická podoblast Pojizeří
15. turistická podoblast Harrachovsko
16. turistická podoblast Rokytnicko
17. turistická podoblast Jilemnicko
18. turistická podoblast Špindlerovsko
19. turistická podoblast Vrchlabsko

Tab. 1 : Turistická regionalizace Libereckého kraje

Turistický region	Turistická oblast	Turistická podoblast	Turistická střediska
Český sever	Máchův kraj	České středohoří	Žandov
		Máchovo jezero	Doksy
		Kokořínsko	Dubá
		Ralsko	Mimoň, Stráž pod Ralskem, Hamr nad Jezerem
		Holany	Holany
		Česká Lípa	Česká Lípa
	Lužické hory a Ještědský hřbet	Hrádecko-Chrastavsko	Hrádek nad Nisou, Chrastava
		Ještěd a Podještědí	Český Dub, Osečná (Lázně Kunratic)
		Novoborsko	Jablonné v Podještědí, Mařenice, Krompach, Nový Bor
	Jizerské hory	Frýdlantsko	Frýdlant v Čechách, Hejnice, Lázně Libverda
		Jizerské hory	Jablonec n. Nisou, Bedřichov, Albrechtice n. Nisou, Lučany nad Nisou, Desná, Tanvald
		Liberecko	Liberec

Český ráj	Český ráj	Český ráj	Frýdštejn, Koberovy, Turnov, Malá Skála, Hrubá Skála, Karlovice (Lázně Sedmihorky), Mírová pod Kozákovem, Rovensko pod Troskami, Sychrov, Vyskeř, Troskovice, Železný Brod
		Pojizeří	Lomnice nad Popelkou, Semily, Bozkov
Krkonoše	Krkonoše západ	Harrachovsko	Harrachov, Kořenov,
		Rokytnicko	Rokytnice nad Jizerou, Jablonec nad Jizerou, Paseky nad Jizerou, Vysoké nad Jizerou
		Jilemnicko	Jilemnice
	Krkonoše střed	Špindlerovsko	Benecko, Vítkovice
		Vrchlabsko	Horní Branná

(d) 4. úroveň – turistická střediska a jejich funkční typologie

Čtvrtou úroveň tvoří vlastní turistická střediska zařazená do následujících funkčních typů. Pro tato střediska je připraven geografický místopis v návrhu Turistického katalogu (viz ukázka v kap. 1.6.8 analytické části). Hodnocení funkční typologie demonstruje připojený kartogram.

1. horská střediska zimní a letní rekreace
2. letní střediska rekreace u vody
3. městská střediska
4. lázeňská střediska
5. ostatní turistická střediska
6. skalní města Českého ráje

(e) 5. úroveň – jaderná území hlavních turistických forem a využití území¹

Poslední a speciální úroveň představuje vymezení hlavních koncentračních území návštěvnosti, turistických aktivit a infrastruktury. Nejde tedy o klasickou regionalizaci, ale o výběrové hodnocení. Vymezení těchto koncentračních zón je dáno především potřebou využití a ochrany tohoto funkčního využití území, resp. určení jejich ekonomického významu a přednostní podpory rozvoje území (zároveň však i před jeho turistickým přetížením – limity rozvoje) a bylo vyžádáno také potřebami odborných referátů Krajského úřadu.

1. oblasti celoroční (letní a zimní) rekreace
2. lázeňské oblasti
3. oblasti letní rekreace u vody
4. městská střediska
5. skalní města Českého ráje

Vybrané monitorovací ukazatele obsahuje následující tabulka. Jako speciální příklad ukázky koncentračních zón v souvislosti s cestovním ruchem lze uvést např. Hodnocení turisticko-rekreační funkce obcí na území Libereckého kraje. Ta nám například vymezuje jednak dominanci turistického využití území (poměr počtu turistů a rekreaantů k trvale bydlícímu obyvatelstvu), jednak upozorňuje např. na speciální režim využití v létě a v zimě (zvýšená potřeba zásobování, služeb, řešení dopravy v klidu, aj.).

¹ vymezení těchto koncentračních zón je dáno potřebou využití a ochrany tohoto funkčního využití území, resp. určení jejich ekonomického významu a přednostní podpory rozvoje území

Tab. 2: Vybrané charakteristiky a srovnávací ukazatele pro turistické oblasti Libereckého kraje

Charakteristika	České středohoří	Lužické hory a Ještědský hřbet	Máchův kraj	Frýdlantsko	Jizerské hory	Krkonoše a Podkrkonoší	Český ráj
Počet obyvatel k 1.3.2001	8 028	55 412	68 649	24 481	183 415	42 871	47 964
Počet obyvatel 1930	18 877	91 648	58 691	39 900	225 989	63 868	60 806
Počet obcí	12	36	30	18	36	38	46
Rozloha (km ²)	154,6	606,1	710,2	338,2	517,9	473,3	363,5
Hustota zalidnění (počet obyv./km ²)	52	91	97	72	354	91	132
Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na celkovém počtu obyv.	50,0	50,6	51,5	49,8	50,4	49,1	50,2
Míra nezam. (%)	9,3	8,7	8,2	14,8	7,0	7,8	5,1
Index stáří obyvatelstva ²	88,0	98,1	68,1	78,5	108,0	106,3	118,8
Počet lůžek v ubytovacích zařízeních	224	4 092	8 848	2 070	17 506	17 131	3 336
Počet lůžek v OIR	3 664	18 244	11 520	5 508	23 116	16 814	13 662
Počet turistických a rekreačních lůžek celkem	3 888	22 336	20 368	7 578	40 622	33 945	16 998
Rekreační funkce (počet lůžek v OIR na obyv. x 100) ³	45,6	32,9	16,8 (40,0)	22,5	12,6 (56,4)	39,2	28,5 (45,6)
Turisticko-rekreační funkce (počet lůžek celkem na obyv. x 100) ⁴	48,4	40,3	29,7 (70,0)	31,0	22,1 (99,1)	79,2	35,4 (56,7)
Potenciální rekreační plochy (v %)	60,0	61,0	55,1	66,7	74,2	68,1	54,0
Velkoplošná chráněná území	CHKO České středohoří	CHKO Lužické hory, PP Ještěd	CHKO Kokořínsko	CHKO Jizerské hory, PP Peklo	CHKO Jizerské hory, PP Ještěd	Krkonošský NP	CHKO Český ráj, PP Maloskalsko
Počet maloplošných chráněných území	6 (1 PR, 5 PP)	12 (1 NPR, 2 NPP, 3 PR, 6 PP)	25 (3 NPR, 2 NPP, 7 PR, 13 PP)	19 (2 NPR, 9 PR, 8 PP)	18 (4 NPR, 9 PR, 5 PP)	11 (2 NPP, 2 PR, 7 PP)	18 (3 NPP, 8 PR, 7 PP)
Časová využitelnost	L	CL	L	CL	CZ	CZ	L
Funkční typologie							
Významová kategorie ⁵	3	3	2	3	1	1	1
Počet TIC	0	5	3	1	8	5	5
Turistická organizační struktura	ne	ne	ne	ne	částečně	Částečně	ano
Turistická dopravní infrastruktura – naučná stezka (počet)	ne	ano (3)	ne	ano (1)	ano (6)	ne	ano (2)
Turistická dopravní infrastruktura – mezinárodní cyklotrasa (počet)	ano (1)	ano (4)	ano (2)	ano (3)	ano (2)	ne	ano (1)
Turistická dopravní infrastruktura – nadregionální cyklotrasa (počet)	ano (1)	ano (4)	ano (2)	ano (2)	ano (2)	ano (1), terénní cyklotrasy	ne, hustá síť reg. a místních tras

³ Bez obyvatel měst Liberce, Jablonce nad Nisou, České Lípy a Turnova⁴ Bez obyvatel měst Liberce, Jablonce nad Nisou, České Lípy a Turnova⁵ 1 – národního významu, 2 – regionálního významu, 3 – lokálního významu

Turistická dopravní infrastruktura – lanovky (počet, popis)	ne	2 (Ještěd, Černý vrch)	ne	ne	2 (Ještěd, Černý vrch)	2 (Harrachov, Rokytnice n.J.)	ne
Turistická dopravní infrastruktura – délka silnic I. třídy	8 km	75 km	57 km	22 km	90 km	45 km	45 km
Turistická infrastruktura – sjezdové lyžování	ne	částečně ano	ne	ne (jen krátké vleky)	ano	ano	ne (jen krátké vleky)
Turistická infrastruktura – běžecké lyžování	ne	částečně ano	ne	částečně ano	ano	ano	ne
Kulturně-historické památky ⁶	1	2	2	2	3	1	3
Limity turistického využití ⁷	2	2	1	1	3	3	2
Zatížení území individuální rekreací (lůžek v OIR na km ²)	23,7	30,1	16,2	16,3	44,6	35,5	37,6
Zatížení území celkem (lůžka celkem na km ²)	25,2	36,9	28,7	22,4	78,4	71,7	46,8
Sportovně-rekreační infrastruktura ⁸	1	2	1	1	3	3	2
Úroveň podnikatelské aktivity v cestovním ruchu ⁹	8,0	10,6	12,6	12,1	13,6	36,9	13,5
Úroveň zaměstnanosti v cestovním ruchu							
Odhad počtu přenocování v tis.							
Kritéria turistické destinace ¹⁰	3	2	2	2	2	1	1
Realizované investice do rozvoje cestovního ruchu ¹¹ (mil. Kč)	nebylo uvedeno	174,35	20,4	126,15	227,72	426,91	166,71
Odhad budoucích investic do rozvoje cestovního ruchu ¹² (mil. Kč)	nebylo uvedeno	197	316	51	704	221	671

¹ Počet obyvatel ve věku 60 a více let ku počtu obyvatel do 15 let (v %)

¹ Bez obyvatel měst Liberce, Jablonce nad Nisou, České Lípy a Turnova

¹ Bez obyvatel měst Liberce, Jablonce nad Nisou, České Lípy a Turnova

¹ 1 – národního významu, 2 – regionálního významu, 3 – lokálního významu

⁶ 1 – lokálního významu, 2 – regionálního významu, 3 – národního významu

⁷ 1 – dostatečné územní rezervy, 2 – menší územní rezervy, 3 – hranice přetížení

⁸ 1 – nedostatečná, 2 – průměrná, 3 – vcelku dobrá

⁹ počet registrovaných subjektů v pohostinství a ubytování na 1 000 obyvatel

¹⁰ kritéria: a) 5.000 lůžek, b) 500.000 přenocování, c) 5 mil. Kč na marketingovou podporu

hodnocení: 1 -splňuje (3 kritéria), 2 - částečně splňuje (1 - 2 kritéria), nesplňuje (žádné kritérium)

¹¹ odhad veřejných a soukromých investic do rozvoje cestovního ruchu v uplynulých 5 letech - vyhodnocení údajů poskytnutých starosty obcí v rámci dotazníkového šetření (odpovědělo 118 z 216 obcí kraje)

¹² odhad finančních potřeb na realizaci připravovaných či zamýšlených projektů na podporu cestovního ruchu – vyhodnocení údajů poskytnutých starosty obcí v rámci dotazníkového šetření (odpovědělo 118 z 216 obcí kraje)

PROGRAM ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU – ANALYTICKÁ ČÁST

Následující text je vybrán z analytické části. Obsahuje souhrn/charakteristiku turistické oblasti Jizerské hory/podoblasti Frýdlantsko a Jizerské hory.

Turistická oblast JIZERSKÉ HORYa) Poloha a základní fyzicko-geografická charakteristika

Rozlohou třetí největší turistická oblast (518 km²) zaujímá většinu okresu Jablonec nad Nisou a širší okolí města Liberce. V podrobnějším členění se skládá z turistické podoblasti vlastních Jizerských hor a Liberecka.

Turistická oblast Jizerské hory je sice složena z několika horopisných celků, přesto ji však můžeme označit za poměrně homogenní. Tyto horopisné celky tvoří:

- **Jizerské hory:** nejvýznamnější a nejcharakterističtější část turistické oblasti, rozkládá se v jejich severních a centrálních partiích;
- **Žitavská pánev:** sníženina podél toku Lužické Nisy (města Liberec a Jablonec nad Nisou);
- **Ještědsko-kozákovský hřbet:** zasahuje pouze malými cípy do jižní a jihozápadní části turistické oblasti (svahy masívu Ještědu);
- **Krkonoše:** pouze nepatrnými kousky zasahuje do turistické oblasti na území obcí Kořenov a Zlatá Olešnice (např. vrch Hvězda s rozhlednou Štěpánkou);
- **Krkonošské podhůří:** nepříliš rozsáhlými plochami zasahuje do jižních a jihovýchodních partií popisované turistické oblasti.

Oblast Jizerské hory představuje významnou rozvodní oblast. Na území Jizerských hor pramení **Lužická Nisa**, která spolu se Smědou teče do Baltského moře. **Jizera** s přítoky Kamenice (Černá a Bílá Desná) a Mohelka odtéká do Labe a Severního moře. Na území Jizerských hor se nachází i některé významné vodní plochy, ke kterým patří vodní nádrže Fojtka, Harcov, Mšeno, Bedřichov, Josefův Důl a Souš.

Území Jizerských hor se rozkládá převážně v chladné klimatické oblasti, v prostoru Liberce a Jablonce nad Nisou se vyskytuje i oblast mírně teplá. Výskyt jednotlivých klimatických typů:

- CH 4 - nejchladnější, jen nepatrný výskyt v okolí osady Jizerka
- CH 6 - výskyt v centrálním masívu Jizerských hor (okolí vrcholů Smrk, Jizera a obce Kořenov)
- CH 7 - široké horské pásmo kolem oblasti CH 6 (Bedřichov, Josefův Důl, Smržovka, Tanvald, okolí řeky Kamenice), masív Ještědu
- MT 4 - prostor Liberce, Jablonce nad Nisou a Rychnova u Jablonce nad Nisou.

Jizerské hory jsou charakteristické vysokými úhrny srážek.

Charakteristika klimatických oblastí

Oblast	Počet		Průměrná teplota v měsíci		Roční srážkový úhrn	Počet dnů se sněhovou pokrývkou
	letních dnů	mrazových dnů	leden	červenec		
CH 4	0 - 20	160 - 180	-6 až -7 °C	12 až 14 °C	1000 – 1200 mm	140 – 160
CH 6	10 - 30	140 - 160	-4 až -5 °C	14 až 15 °C	1000 – 1200 mm	120 – 140
CH 7	10 - 30	140 – 160	-3 až -4 °C	15 až 16 °C	850 – 1000 mm	100 – 120
MT 4	20 - 30	110 - 130	-2 až -3 °C	16 až 17 °C	600 – 750 mm	60 – 80

E. Quitt : Klimatické oblasti ČR, Geografický ústav ČSAV Brno, 1975

b) Sídlní a socioekonomická charakteristika

Turistická oblast Jizerské hory je na jedné straně velmi homogenní v důsledku řídké osídleného masívu Jizerských hor, na straně druhé se zde nachází nejvíce urbanizovaný pás s největší koncentrací obyvatelstva v celém Libereckém kraji. Na ploše 517,9 km² zde k 1.3.2001 žilo 183,4 tisíce obyvatel (více než dvě pětiny celé populace Libereckého kraje). Hustota zalidnění 354 obyvatel/km² více než 2,5 krát převyšuje krajský i republikový průměr (136 resp. 130). Absolutní úbytek obyvatel od roku 1930 (42,6 tisíc) je největší ze všech oblastí Liberecka, relativně se jedná o snížení populačního stavu o 20%. Mezi města oblasti Jizerské hory patří Liberec, Jablonec nad Nisou, Desná, Rychnov nad Nisou, Smržovka, Tanvald a Velké Hamry.

Věková struktura Jizerských hor není již zdaleka tak příznivá jako např. v Máchově kraji nebo na Frýdlantsku. Podíl mladých lidí do 15 let (16,1%) z celkového počtu obyvatel je jako v jediné turistické oblasti Liberecka nižší, než je průměr za ČR (16,2%). Podíl obyvatel v produktivním věku je vyšší než v celé České republice, naopak podíl nejstarší složky obyvatelstva je stále o jeden procentní bod nižší. Starší věková struktura se odráží také v méně příznivých ukazatelích přirozeného pohybu obyvatel, migrační saldo je mírně kladné. Především v důsledku koncentrace středoškolských a vysokoškolských zařízení do dvou největších měst kraje – Jablonce nad Nisou a především Liberce, vyzdvihuje vzdělanostní struktura obyvatel Jizerské hory bezkonkurenčně na první místo v rámci všech turistických oblastí Liberecka a překračuje podílem obyvatel s maturitním a vyšším vzděláním i republikový průměr.

Struktura hospodářství Jizerských hor byla po dlouhá desetiletí úzce zaměřena na textilní a přidružený strojírenský průmysl. Po obrovském propadu textilní a následně i strojírenské výroby byly desítky tisíc pracovníků absorbovány terciárním sektorem, který je v současnosti nejvýznamnějším hospodářským odvětvím s největším podílem na celkové zaměstnanosti ze všech turistických oblastí. V rámci obchodu a služeb se v Jizerských horách velmi intenzivně prosazuje také podnikání a zaměstnanost v cestovním ruchu (sledováno za fyzické osoby podnikající a zaměstnané ekonomicky aktivní obyvatelstvo v pohostinství a ubytování), celé centrální území Jizerských hor patří v tomto ohledu k vysoce nadprůměrným v rámci ČR i Libereckého kraje (především střediska Bedřichov, Kořenov, Janov nad Nisou, Albrechtice v Jizerských horách a Josefův Důl) a v kontextu turistických oblastí Liberecka mu patří hned za Krkonošemi druhé místo. Transformovaná průmyslová základna se v nejvíce urbanizovaném a industriálním pásu Liberec – Jablonec nad Nisou – Tanvald, opírá o tradiční výrobu bižuterie a skla (Bižuterie, Česká mincovna, Preciosa, a. s. - Jablonec nad Nisou), automobilový (Peguform bohemia, a.s., Denso, s.r.o. - Liberec), elektrotechnický, plastikářský, ale i stále významný textilní průmysl. Zemědělská výroba má nejnižší význam na celkové zaměstnanosti ze všech turistických oblastí Liberecka (také v důsledku omezujících limitů CHKO Jizerské hory). Situace na trhu práce je poměrně příznivá, míra nezaměstnanosti se pohybuje kolem 7% a nedosahuje výše republikových ani krajských hodnot.

c) Základní (ubytovací) a doprovodná turistická infrastruktura (sportovně-rekreační)

Turistická oblast Jizerské hory je ve všech kvantitativních i kvalitativních charakteristikách vybavenosti základní i doprovodnou turistickou infrastrukturou nejvýznamnější ze všech turistických oblastí Libereckého kraje.

Například v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu je k dispozici kolem 17 500 lůžek. Ta jsou rozmístěna především v horských střediscích Jizerských hor (Albrechtice v Jizerských horách, Bedřichov, Desná, Janov nad Nisou, Josefův Důl, Kořenov, Lučany nad Nisou, Tanvald – celkem 61 % lůžkových kapacit) a ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou (téměř 28 %). Významný podíl ubytovacích zařízení pochází z transformace bývalých podnikových rekreačních středisek (dnes fungující převážně jako penziony a rekreační střediska, problémem však zůstává jejich poměrná zastaralost a nižší standard služeb).

Dominantní rekreační funkcí oblasti je především horská turistika a cykloturistika a zimní sporty, městská turistika a také druhé bydlení, zejména chalupaření (oblast má nejvyšší podíl chalup z počtu objektů individuální rekreace v celé ČR – přes 90 %). V roce 1991 zde bylo lokalizováno téměř 6 000 objektů individuální rekreace s celoplošným rozložením prakticky ve všech obcích oblasti a se zvýšenou koncentrací do již výše uvedených středisek.

V Jizerských horách leží několik dobře vybavených zimních středisek. Patří k nim zejména :

- **Tanvaldský Špičák:** středisko nabízí pět vleků a nejdelší sjezdovky všech obtížností v Jizerských horách – jejich celková délka převyšuje 6,5 km;
- **Severák:** k dispozici zde je devět vleků a sjezdovky nižší a střední obtížnosti v celkové délce 4,1 km. Terény jsou vhodné zejména pro rodinné lyžování a pro začátečníky;
- **Bedřichov:** středisko disponuje osmi vleky a lehčími a středně náročnými sjezdovkami (celková délka činí přibližně 5 km);
- **Josefův Důl:** vleky (celkem pět) a sjezdovky (lehká a střední obtížnost, celková délka 2,5 km) se nacházejí ve třech lokalitách – U přehrady, Jatka, Bukovka;
- **Kořenov :** vleky se sjezdovkami jsou rozmístěny v Horním Polubném, v Horním Kořenově, na Bavoráku a v Rejdicích. Sjezdovky se vesměs vyznačují nižší a střední obtížností;
- **Areál Parlament Desná:** středisko disponuje třemi vleky a lehčími a středně obtížnými sjezdovkami v celkové délce 3,4 km;
- Vleky a sjezdovky se nacházejí i v řadě dalších již méně významných střediscích sjezdového lyžování – jmenovat lze např. obce **Tanvald, Zlatá Olešnice, Jablonec nad Nisou, Zásada, Rychnov u Jablonce nad Nisou** aj.

Mimořádně významnou lokalitu sjezdového lyžování v rámci turistické podoblasti Liberecko představuje skiareál Ještěd. Nachází se v bezprostředním zázemí krajského města Liberec, je v dosahu městské hromadné dopravy. Na vrchol Ještědu vede kabinová lanovka, na vrchol Černého vrchu sedačková a kromě nich areál disponuje dalšími šesti vleky. Sjezdové tratě všech obtížností dosahují celkové délky 8,8 km. Součástí areálu jsou skokanské můstky.

V Jizerských horách jsou turistické a závodní běžecké lyžařské trasy odděleny :

- pro turisty – v roce 1987 byla vytvořena tzv. Jizerská lyžařská magistrála. Základní síť, kterou tvoří čtyři trasy, dosahuje celkové délky 67 km;
- závodní (standardní) lyžařské běžecké tratě – jsou vybudovány v prostoru Bedřichova, tvoří je okruhy různých délek, nejdelší měří 10 km.

Zázemí pro snowboardisty (vyhrazené sjezdovky, U-rampy, půjčovny a servisy snowboardů apod.) je vybudováno ve střediscích Severák, Tanvaldský Špičák a na Ještědu.

Významnou roli v nabídce možností pro trávení volného času hraje také ostatní sportovní infrastruktura, jako jsou koupaliště, bazény, hřiště pro různé míčové hry (jmenujme např. tenis, volejbal, basketbal, nohejbal, squash), tělocvičny, kryté stadiony, kuželny, fitness centra, golfová hřiště atd. Přehled významných zařízení tohoto druhu je vypracován v databázi pro Turistický katalog Libereckého kraje.

d) Turistická dopravní infrastruktura

Turistická oblast Jizerské hory je dostupná rychlostními komunikacemi :

- R 35 (E 442) : Liberec – Turnov.

Turistická oblast Jizerské hory je dostupná silnicemi I. třídy :

- č. I/10 (E 65) : Turnov – Velké Hamry – Tanvald – Kořenov – Harrachov - státní hranice s Polskem (hraniční přechod Harrachov - Jakuszyce);
- č. I/13 (E 442) : Děčín – Chrástava – Liberec – Mníšek – Habartice (státní hranice s Polskem);

- č. I/14 : Liberec – Jablonec nad Nisou – Tanvald – Jilemnice – Trutnov;
- č. I/35 : Liberec – Chrastava – Hrádek nad Nisou (státní hranice s Německem);
- č. I/65 : Rádelský mlýn – Jablonec nad Nisou.

Dostupnost železniční dopravou – **tratě** :

- č. **030** : celostátní dráha Pardubice – Jaroměř – Turnov – Liberec;
- č. **034** : regionální dráha Smržovka – Josefův Důl;
- č. **035** : regionální dráha Tanvald – Kořenov – Harrachov;
- č. **036** : regionální dráha Železný Brod – Velké Hamry – Tanvald – Smržovka – Jablonec nad Nisou – Liberec;
- č. **037** : celostátní dráha Liberec – Oldřichov v Hájích – Černousy / Zawidów (PKP) (hraniční přechod do Polska je v provozu pouze pro nákladní dopravu);
- č. **086** : celostátní dráha Liberec – Česká Lípa;
- č. **089** : celostátní dráha Liberec – Hrádek nad Nisou / Zittau (DB) (hraniční přechod do Německa) – Rybníště.

Hraniční přechody :

- Smrk – Stóg Izerski : turistický hraniční přechod s Polskem
- viz kapitola 7.2. - *doplněno*

Do území turistické oblasti Jizerské hory zasahují následující **mezinárodní cyklotrasy** :

- č. **14 Žitava – Jičín – Praha** : Jizerskými horami prochází v trase Stráž nad Nisou – Liberec – Šimonovice;
- č. **3038 „ODRA – NISA“** : Jizerskými horami prochází v trase Fibich (odbočka z Jeřmanic na Milíře) – Jablonec nad Nisou – pramen Nisy.

Do území turistické oblasti Jizerské hory zasahují následující **nadregionální cyklotrasy** :

- č. **22 Chrastava – Náchod** : Jizerskými horami prochází v trase Nová Ves – Oldřichov v Hájích – Smědava – Kořenov (v úseku Oldřichov v Hájích – Smědava částečně zasahuje i do sousedního Frýdlantska);
- č. **3006 Habartice – Liberec** : Jizerskými horami prochází v trase Oldřichov v Hájích – Liberec.

Jizerskými horami v trase Kořenov – Smědava – Bedřichov – Liberec - Ještěd prochází dálková turistická **trasa E3 (Black Sea - Iberia)** Evropské turistické asociace (EWV).

Přehled naučných a exkursních stezek v Jizerských horách:

- naučná stezka Bukovec – Jizerka – rašeliniště Jizerky;
- naučná stezka Tisy pod Dračí skálou;
- naučná stezka Rádlo;
- exkursní stezka Oldřichovské háje a skály;
- kulturně naučná stezka Protržená přehrada;
- lesní naučná stezka Harcov;
- Jedlový důl
- Lesy Jizerských hor

Přehled pojmenovaných turistických stezek Klubu českých turistů :

- Palackého cesta: Jizerskými horami prochází v trase Navařiv/Šaratice/Velké Hamry/Tanvald

Lanovky vybudované v turistické oblasti Jizerské hory :

- kabinová lanová dráha Liberec–Horní Hanychov – Ještěd
- sedačková lanová dráha Liberec–Horní Hanychov – Černý vrch

V turistické oblasti Jizerské hory není v provozu lodní turistická doprava.

e) Turistické cíle a atraktivita (příroda, historie, kultura apod.)

Nejvyšším vrcholem české části je Smrk (1124 m). Severními svahy Jizerské hory prudce spadají do Frýdlantské pahorkatiny, jižní svahy spadají pozvolněji do kotliny pod hřebenem Černé studnice a Ještědského hřbetu. Základem pohoří jsou žuly, které se v průběhu milionů let dostaly na povrch postupným obnažováním prvohorních žulových těles (výjimkami jsou např. masiv Smrku tvořený krystalickými břidlicemi nebo čedičový výlev Bukovec). Původní bukový a jedlový prales byl postupně nahrazen smrkovými monokulturami. Ty však byly v 80. letech 20. století velmi poškozeny emisemi z nedalekých hnědouhelných elektráren, takže došlo k dramatickému odlesnění a ekologické katastrofě, při níž zmizela řada vzácných druhů, zvýšila se eroze půdy apod. Rozsáhlé změny přírodních podmínek se naštěstí více nedotkly vzácných ekosystémů, kterými jsou rozsáhlá horská rašeliniště – vrchoviště. V nich žije a roste množství vzácných rostlinných a živočišných druhů včetně tzv. glaciálních reliktních. Roku 1968 byla na území hor vyhlášena **Chráněná krajinná oblast Jizerské hory**.

Přehled maloplošných zvláště chráněných území Jizerských hor

Druh	Název	Podoblast	Obec	Stručná charakteristika
NPR	Karlovske bučiny	Liberecko	Liberec	zbytky vápnomilné bučiny subatlantského charakteru
PR	Hamrštejn		Liberec	smíšené porosty s flórou teplomilného charakteru
PP	Terasy Ještědu		Kr.Údolí, Liberec, Světlá p/J	ochrana kryogenních tvarů vzniklých půdotokem na zmražených sutích
NPR	Jizerskohorské bučiny	Jizerské hory	B.Potok p.S., Frýdlant, Hejnice, L.Libverda, Ol-dřichov v H., Raspenava	komplex starých bučin, významné útvary, přírodní či přírodně blízká rostlinná společenstva
	Rašeliniště Jizery		B. Potok p/S, Kořenov, L. Libverda	úsek Jizery meandrující mezi vrchovišti, nejčinnější přírodovědecká lokalita Jizerských hor
	Rašeliniště Jizerky		Kořenov	údolní vrchoviště, rašelinná květena (vřesovec čtyř-řadý), kleč, nálezy polodrahokamů
PR	Bukovec		Kořenov	čedičový výlev (1005 m), zbytky původních bučin
	Černá hora		Bedřichov, Hejnice	zbytek původní smrčiny, vrchoviště, skalní útvary
	Černá jezírka		B.Potok p/S, Kořenov	komplex hřebenových vrchovišť, podmáčené smrčiny, kleč, severská květena
	Jedlový důl		Albrechtice v JH, Jos.Důl	lesní porosty (smrk, buk, jedle), vodopády, přeje
	Klikvová louka		Bedřichov	rašeliniště - podmáčená smrčina, klikva, rašelínka
	Malá Strana		Lučany n/N	rašeliniště se vzácnými druhy rostlin a živočichů
	Nová louka		Bedřichov	ukázka všech vývojových typů rašelinišť
	Rybí loučky		Kořenov	vrchoviště s podmáčenou smrčinou
PP	Lukášov		Jablonec n/N	zanikající lokalita šafránu Heuffelova
	Rádlo – nad koupalištěm		Rádlo	luční mokřad se vzácnými rostlinami
	Zásada pod školou		Zásada	prameniště s vlhkomilnými společenstvy rostlin
	Pod Dračí skálou		Mníšek	bohatá lokalita tisu červeného

Chráněná území České republiky, AOPK ČR, Praha, 2002.

Kulturně- historické atraktivita:

Městské památkové zóny : Jablonec nad Nisou

Liberec

Památkové rezervace vesnického typu : Jizerka (obec Kořenov)

Významné světské a církevní památky : zámek v Liberci

radnice v Liberci

stavby lidové architektury (roubené a hrázdné domy)

Muzea : Severočeské muzeum v Liberci

Oblastní galerie v Liberci

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

Galerie Belveder v Jablonci nad Nisou

expozice Stará a Nová tvář Jizerských hor v Jizerce

Sklářské muzeum v Kristiánově

Divadla : Divadlo F. X. Šaldy v Liberci

Naivní divadlo v Liberci
Městské divadlo v Jablonci nad Nisou
Ostatní instituce : Severočeská botanická zahrada v Liberci
Severočeská zoologická zahrada v Liberci
Rozhledny : Slovan
Štěpánka
Kopanina
Černá studnice
Petrín
Královka
Špičák u Tanvaldu
Bramberk
Prosečský hřeben
Ostatní : pamětní kámen připomínající protržení přehrady na Bílé Desné roku 1916

f) Základní a doplňkové funkce a druhy cestovního ruchu, časová využitelnost

Pro turistickou oblast Jizerské hory je charakteristické intenzivní celoroční turistické a rekreační využití s převahou zimní sezóny. Z hlavních a doplňkových turistických funkcí území lze uvést:

- letní a zimní horská turistika a zimní sporty
- horská cykloturistika
- městská turistika
- chalupaření

g) Intenzita turistického využití

Turistická oblast Jizerské hory vykazuje jedny z nejvyšších hodnot v ukazatelích rekreačně-turistické funkce území i v rekreačně-turistického zatížení území, a to nejen v rámci Libereckého kraje, ale i v rámci celé České republiky. Například hodnota 78 turistických a rekreačních lůžek na km² téměř 3x převyšuje průměr ČR a 1,8x průměr Libereckého kraje. Hodnota rekreačně-turistické funkce (počet turistických a rekreačních lůžek na 100 obyvatel x 100 – v praxi používaný jako Defertova funkce) dosahuje pro celou oblast sice jen hodnotu kolem 22, odečteme-li však obyvatele dvou největších měst Liberce a Jablonce nad Nisou, dosahuje ukazatel již hodnoty téměř 100 – nejvyšší v celém kraji). Uvedená srovnání jasně signalizují zřetelné zatížení, resp. přetížení oblasti Jizerských hor. Veškeré úvahy o budoucím rozvoji tak musí počítat s ukončením kvantitativního vývoje a soustředit se především na kvalitativní změny (optimálnější rozložení návštěvnosti, dovybavení a modernizace ubytovací a sportovně-rekreační infrastruktury stávajících turistických středisek, soustředění „těžké“ turistické infrastruktury do intravilánu měst, apod.).

h) Turistické informace

Pravděpodobně nejvíce turisticky a rekreačně exponovaná oblast **Jizerských hor** je také obsluhována největším počtem TIC. Pro oblast Liberecka, kterou tvoří samotné krajské město Liberec a další čtyři malé obce, ale i severozápadní část masívu Jizerských hor je k dispozici TIC v Liberci, které svojí úrovní nabídky standardu služeb patří do kategorie B. Obdobně je na tom s kvalitou nabízených informací a služeb a zařazením do kategorie dle minimálního standardu TIC v Jablonci nad Nisou, které již patří do podoblasti Jizerské hory, a to do její okrajové jižní části, kam je možno zařadit také TIC ve Smržovce, Tanvaldu a Desné (TIC kategorie C). Sít' TIC v „jádrové“ části Jizerských hor (vyhlášena CHKO) následně doplňují TIC v Albrechticích v Jizerských horách, Janově nad Nisou a Kořenově. Po přihlédnutí k místním podmínkám (platí především pro TIC v Albrechticích) lze i tato TIC zařadit do kategorie C.

Více než polovina (81) cestovních kanceláří celého Libereckého kraje byla registrována ve střediscích turistické oblasti **Jizerské hory**. Podoblasti Liberecko dominuje krajské město s 45 CK, jediná mimo město Liberec se nachází ve Stráži nad Nisou. Obdobný stav platí také v podoblasti Lužické hory, kde z 35 CK jich 30 má sídlo v Jablonci nad Nisou. Dále jsou dvě cestovní kanceláře umístěny v Tanvaldu a po jedné v Kořenově, Mníšku a Nové Vsi nad Nisou.

i) Turistická organizační struktura

V turistické oblasti Jizerské hory je v současnosti soustředěno několik menších i větších sdružení obcí, resp. účelových venkovských mikroregionů, a to územně největší sdružení obcí Jizerské hory a Tanvaldsko, dále sdružení obcí Jizerské Pojizeří, Kamenice, Pramen Nisy, Císařský kámen, část Hrádecka-Chrastavska a Železnobrodská. Ani jedno z uvedených sdružení (mikroregionů) zatím nemá vlastní organizační strukturu zaměřenou na rozvoj cestovního ruchu, resp. konkrétní programový rozvojový dokument, přestože cestovní ruch je zde bezesporu významným rozvojovým ekonomickým faktorem. Tento zatím neuspokojivý stav je však vyvažován významnými aktivitami odborů cestovního ruchu, resp. informačních center v Liberci a Jablonci nad Nisou. Zatímco Liberec je spíše zaměřen na rozvoj vlastní turistické destinace¹³, pak Jablonec nad Nisou v mnoha oblastech funguje jako regionální destinační management pro celou podoblast Jizerských hor (především v činnostech reklamy, propagace, nabídky turistických služeb a informací)

j) Investiční příležitosti v cestovním ruchu

Základním východiskem pro charakteristiku investičních příležitostí v cestovním ruchu na území turistické oblasti Jizerské hory se stalo dotazníkové šetření u samospráv měst a obcí kraje, které se uskutečnilo v létě roku 2002. Svě odpovědi zaslalo v rámci šetření 19 z 36 obcí turistické oblasti (z nich 12 uvedlo konkrétní náměty a záměry na podporu rozvoje cestovního ruchu (viz následující tabulka členěná dle jednotlivých turistických podoblastí).

Turistická podoblast Liberecko

Obec	Projekty, záměry na podporu cestovního ruchu (včetně stadia rozpracovanosti)	Předpokládaný objem finančních prostředků (tis. Kč)	Majetek obce vhodný pro výstavbu zařízení v rámci rozvoje cestovního ruchu
Liberec	areál Ještěd, příprava do Unesco, Sculpture Forum - sochařské projekty, revitalizace Liberecké přehrady, informační a rezervační systém		mnoho
Světlá pod Ještědem	zpřístupnění lyžař. areálu Ještěd z jižní strany Ještědského hřbetu, dokončení golfového hřiště s potřebným zázemím, zvýšení ubytovací kapacity		motorest Hoření Paseky + koupaliště
Vratislavice nad Nisou	výstavba sportovního hřiště, oprava fasády kostela Nejsvětější trojice, projekt cyklostezky	21 000	místní komunikace pro vybudování cyklostezek

Turistická podoblast Jizerské hory

Obec	Projekty, záměry na podporu cestovního ruchu (včetně stadia rozpracovanosti)	předpokládaný objem finančních prostředků (tis. Kč)	Majetek obce vhodný pro výstavbu zařízení v rámci rozvoje cestovního ruchu
Bedřichov	informační centrum/územní rozhodnutí	8 137	
Jablonec n/Nisou	víceúčelová sport. hala před dokončením, centrum obchodní spolupráce Výstaviště, rekonstrukce stadionu Střelnice	380 000	
Jiřetín pod Bukovou	rekonstrukce víceúčelového sport. areálu/stavební povolení, vybudování lezecké stěny stavební povolení, rekonstrukce sportovního sálu/vize, vybudování nové železniční zastávky u zimního střediska Špičák/ú.z. rpzhodnutí	5 760	kulturní dům se sport. sálem, penzion, tenisový areál, pozemek o výměře cca 15 000 m ²
Josefův Důl	oprava komunikací a stávajících sportovišť, soukromé subjekty - 2x bowling, 1x penzion		
Nová Ves n/Nisou	vyhlídkový okruh, rozšíření cyklostezek, hipostezka/vize		

Pěnčín	obec-areál SZÚ v Bratřkově - nadbytečný státní majetek, o který má zájem obec - možnost výstavby ubytovacího zařízení-parkování, stravování, sport (hřiště, rybník) - kapacita cca 40 lidí/vize, studie/40 mil., obec, TJ Sokol - sokolovna v Hutí - možnost přestavby bývalého jeviště na ubytovnu - penzion, sport. využití, parkování, dostupné stravování - kapacita 30 lidí/vize, studie/25 mil., obec - rekr. středisko státního podniku Kovolís Vrdy - nepotřebné nevyužití zařízení - 2 objekty, parkování, ubytování - kapacita 50 lidí/vize, studie/35 mil., obec - výstavba lyžařského vleku v Hutí (trasa z Krásné do Hutí) - možnost výstavby parkoviště, soc. zařízení, restaurace - kapacita až 300 automobilů/vize, studie/27 mil., soukromý subjekt - restaurace Formanka v Pěnčíně - znovuoobnovení provozu restaurace, teplá kuchyně, ubytovací kapacita 30 lidí/vize, studie, obec SDH - hasičský a sportovní areál v Hutí na ploše bývalé skládky - kompletní atletický stadion, tribuna, zázemí v hasičské zbrojnici (stavba 2003)/vize, studie/12 mil.	170 000	areál SZÚ v Bratřkově, bývalé jeviště, rekr. středisko s.p. Kovolís Vrdy, restaurace Formanka, bývalá skládka
Rádlo	tur. magistrála euregionem NISA - lávka cyklistů/územní rozhodnutí, projekt pro stavební povolení, rozhledna Císařský kámen/projektový záměr, Javorník "Obří sud"/vize	projekty 4 000, vize 30 000	pozemky 1,54 ha
Rychnov u Jablonce n/Nisou	dokončuje se penzion Panorama/před kolaudací		pozemky
Tanvald	výstavba zázemí sportovního areálu/územní rozhodnutí (obec), rekonstrukce hotelu Grand/realizace (soukromá investice), výstavba restauračního zařízení/vize (soukromá investice), výstavba penzionu/vize (soukromá investice), rekonstrukce minigolfu	80 000	objekt hotelu BON, sportovní hala, sportovní stadion, motokrosový areál, víceúčelová požární nádrž vhodná pro využití jako koupaliště, koupaliště
Velké Hamry	rekonstrukce náměstí - park/stavební povolení	5 000	

Podle údajů uvedených v tabulkách by veřejné i soukromé investice do rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Jizerské hory měly v nejbližších letech směřovat zejména do budování základní a doprovodné turistické infrastruktury (především sportovní zařízení, např. sportovní a lyžařské areály, investice do ubytovacích zařízení, budování a značení cyklotras, stravovacích zařízení), budování informačních systémů a informačních center pro turisty, rekonstrukce a obnovy kulturních památek, rekonstrukce veřejných prostranství, výstavba rozhleden apod.

Finanční zdroje, které bude třeba vynaložit na realizaci projektů a rozvojových záměrů, financovaných veřejným či soukromým sektorem, uvedené pro turistickou oblast Jizerské hory, činí minimálně 680 mil. Kč (jedná se o částky uvedené obcemi, které odpověděly v rámci dotazníkového šetření, ne o celkovou výši potřebných investičních zdrojů - dobrý přehled je k dispozici u veřejných investic, ovšem u soukromého sektoru se vždy bude jednat pouze o odhad, neboť dotazníky vyplňovaly obce a nikoliv soukromé subjekty).

Turistická oblast FRÝDLANTSKO

Vzhledem k tomu, že turistická oblast Frýdlantsko částečně zasahuje do CHKO Jizerské hory a vzhledem k tomu, že některé aktivity a záměry souvisí s touto oblastí, byla převzata i

a) Poloha a základní fyzicko-geografická charakteristika

Rozlohou druhá nejmenší turistická oblast (338 km²) se rozkládá v severní části okresu Liberec. Turistická oblast Frýdlantsko je převážně součástí Frýdlantské pahorkatiny, pouze do jejích nejnižších partií zasahují Jizerské hory. Území Frýdlantska je odvodňováno řekou Smědá (s přítoky Lomnice a Řasnice), která patří do povodí Lužické Nisy. Na území Frýdlantska se nenacházejí žádné významné vodní plochy.

Do území Frýdlantska zasahují převážně mírně teplé klimatické oblasti a pouze do nejvyšších lokalit zasahuje chladná oblast. Výskyt typů klimatických oblastí :

- MT 2 - východní část Frýdlantska (okolí Nového Města pod Smrkem);

- MT 7 - jižní partie Frýdlantska kolem toku řeky Smědé (pás od Dětrichova přes Raspenavu až po Hejnice);
- MT 9 - západní část Frýdlantska (výseč severně a západně od Frýdlantu);
- CH 7 - masív hory Smrk.

Charakteristika klimatických oblastí

Oblast	Počet dnů		Průměrná teplota v měsíci °C		Roční srážkový úhrn (mm)	Počet dnů se sněhovou pokrývkou
	letních	mrazových	leden	červenec		
CH 7	10 – 30	140 – 160	-3 až - 4	15 až 16	850 – 1000	100 – 120
MT 2	20 – 30	110 – 130	-3 až - 4	16 až 17	700 – 800	80 – 100
MT 7	30 – 40	110 – 130	-2 až -3	16 až 17	650 – 750	60 – 80
MT 9	40 – 50	110 – 130	-3 až - 4	17 až 18	650 – 750	60 – 80

E.Quitt : Klimatické oblasti ČSR, Geografický ústav ČSAV Brno, 1975

b) Sídlní a socioekonomická charakteristika

Nejvíce kompaktní a homogenní turistickou oblastí je na Liberecku, z pohledu osídlení a ekonomických aktivit, jednoznačně Frýdlantsko. Disperzní osídlení frýdlantské pahorkatiny převážně populačně menšími obcemi a sídly s přirozeným centrem oblasti - sedmi a půl tisícovým Frýdlantem (statut města mají dále Hejnice, Nové město pod Smrkem a Raspenava), znamená pro Frýdlantsko hustotu zalidnění 72 obyvatel na 1 km², což je druhá nejnížší hodnota ze všech oblastí (za Českým středohořím). Stejný ukazatel za Liberecký kraj a ČR má hodnotu 136, resp. 130 obyvk/km². K 1.3.2001 zde na rozloze 338,2 km² žilo 24,5 tisíc obyvatel. Od roku 1930, kdy zde bydlelo téměř 40 tisíc obyvatel je to pokles na pouhé tři pětiny výchozího stavu.

Z velké části po II. světové válce dosídlená oblast Frýdlantska má hned po Máchově kraji nejprogresivnější věkovou strukturu obyvatel. Podíl populace mladší 15 let, překračuje hodnotu 19% (v ČR 16,2%), absolutní rozdíl oproti nejstarší věkové kategorii (podíl 15,1%) činí více než 1000 osob. Průměrné hodnoty nejvyššího dosaženého vzdělání pro 15-ti letou a starší populaci nedosahují krajského ani republikového průměru. Přirozený pohyb obyvatel vykazuje příznivější hodnoty porodnosti i úmrtnosti než Liberecký kraj a Česká republika, obdobně jako mírně kladné migrační saldo.

Průmyslová výroba (strojírenská, automobilová a textilní) je koncentrována do dvou středisek – Frýdlantu a Nového města pod Smrkem. Podíl pracujících v tomto odvětví z ekonomicky aktivních je řádově srovnatelný s ČR, daleko vyšší ekonomická aktivita je v odvětví obchodu a služeb. Podnikání v oblasti cestovního ruchu není nijak zvlášť významné, zvýšenou koncentraci těchto aktivit (podnikatelé a zaměstnaní v pohostinství a ubytování) vykazuje pouze část Frýdlantska přecházející v Jizerské hory (Hejnice, Lázně Libverda, Bílý Potok). Extenzivní zemědělství má určitý význam pro zaměstnanost místního obyvatelstva, a to i vzhledem k velmi vysoké nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti Frýdlantska se pohybuje kolem 15% (ČR asi 9%) a je ze všech turistických oblastí jednoznačně nejvyšší. Relativně nízký je podíl nezaměstnaných žen (46%) z celkového počtu oficiálně evidovaných uchazečů o práci.

c) Základní (ubytovací) a doprovodná turistická infrastruktura (sportovně-rekreační)

Frýdlantsko je vybaveno základní i doprovodnou turistickou infrastrukturou jen průměrně ve srovnání s ostatními turistickými oblastmi Libereckého kraje. Důvodem je především jeho „historický vývoj“ jako poměrně izolované a periferní oblasti, zejména po druhé světové válce. V ubytovacích zařízeních cestovního ruchu je k dispozici pouze kolem 2 000 lůžek, s územní koncentrací do hlavních turistických středisek Lázní Libverda, Bílého Potoku, Frýdlantu, Hejnic a Raspenavy.

Dominantní rekreační funkcí oblasti je především lázeňství, městská a venkovská turistika, výrazně spojená s funkcí chataření (v roce 1991 zde bylo lokalizováno téměř 1 400 objektů individuální rekreace s koncentrací ve Višňové, Novém Městě pod Smrkem, Hejnicích, Raspenavě a Dolních Řasnicích).

V turistické oblasti se nachází pouze jeden kratší lyžařský vlek se sjezdovkou, a to ve městě Frýdlant. V turistické oblasti nejsou lyžařské běžecké trasy upravovány. Zázemí pro snowboardisty (vyhrazené sjezdovky, U-rampy, půjčovny a servisny snowboardů apod.) není vybudováno.

Významnou roli v nabídce možností pro trávení volného času hraje také ostatní sportovní infrastruktura, jako jsou koupaliště, bazény, hřiště pro různé míčové hry (jmenujme např. tenis, volejbal, basketbal, nohejbal, squash), tělocvičny, kryté stadiony, kuželný, fitness centra, golfová hřiště atd. Přehled významných zařízení tohoto druhu je vypracován v databázi pro Turistický katalog Libereckého kraje.

d) Turistická dopravní infrastruktura

V rámci Libereckého kraje můžeme dopravní polohu turistické oblasti Frýdlantsko označit jako poměrně periferní. Oblast je od zbytku kraje oddělena hřebenem Jizerských hor.

Turistická oblast je dostupná silnicemi I. třídy :

- č. I/13 : Liberec - Frýdlant - Habartice - státní hranice s Polskem (hraniční přechod Habartice - Zawidów)

Dostupnost železniční dopravou – tratě :

- č. 037 – celostátní dráha Liberec – Raspenava – Frýdlant – Černousy/Zawidów
- (hraniční přechod do Polska je v provozu pouze pro nákladní dopravu)
- č. 038 – regionální dráha Raspenava – Bílý Potok pod Smrkem
- č. 039 – regionální dráha Frýdlant – Jindřichovice pod Smrkem

Hraniční přechody (všechny hraniční přechody jsou s Polskem) :

- Habartice – Zawidów : silnice č. I/13
- Nové Město pod Smrkem – Czerniawa Zdrój : silnice č. II/291
- Kunratice – Bogatynia : silnice č. III/03511
- Srbská – Miloszów : silnice č. III/2918
- Andělka – Lutogniewice : silnice č. III/0354
- Černousy – Zawidów – železniční hraniční přechod, pouze pro nákladní dopravu

Do území turistické oblasti Frýdlantsko zasahují následující mezinárodní cyklotrasy :

- č. 3016 „POHODOVÁ“ Ostritz – Smědava : Frýdlantskem prochází v trase Andělka – Frýdlant – Hejnice – Smědava
- č. 3039 „PAŠERÁČKÁ“ Višňová – Hrádek nad Nisou : Frýdlantskem prochází v trase Višňová – Hejmanice
- č. 3059 „KRAKONOŠOVA“ Karpatz – Zittau : Frýdlantskem prochází v trase Kunratice – Frýdlant – Dolní Řasnice – Srbská.

Do území turistické oblasti Frýdlantsko zasahují také následující nadregionální cyklotrasy :

- č. 22 Chrástava – Náchod : Frýdlantskem prochází pouze částečně katastrem Hejnic
- č. 3006 Habartice – Liberec : Frýdlantskem prochází v trase Habartice - Horní Řasnice – Nové Město pod Smrkem – Lázně Libverda – Hejnice.

Frýdlantskem neprochází žádná dálková trasa Evropské turistické asociace (EWV).

Naučné a exkursní stezky na Frýdlantsku :

- historicko-přírodovědná stezka Nové Město pod Smrkem.

e) Turistické cíle a atraktivity (příroda, historie, kultura)

Krajina Frýdlantska je ukloněna k severozápadu do Žitavské pánve a je odvodňována řekou Smědou do Nisy a Odry a s ní do Baltského moře. Současný reliéf je zpestřen sopouchy a výlevy třetihorních vyvělin, a to převážně čedičových, jen ojediněle znělcových (vrcholy Chlum, Supí vrch a Hradec). Ojediněle zde vznikly a dodnes se zachovaly třetihorní sladkovodní usazeniny včetně dvou uhelných (lignitových) slojí mezi Vískou a Předlánci. V současné době větší část Frýdlantska pokrývají čtvrthorní glaciální a glacifluviální náplavy. Za účelem ochrany přírody a krajiny je vyhlášen přírodní park Peklo. Do jižních partií turistické oblasti zasahuje i vyhlášená Chráněná krajinná oblast Jizerské hory.

Přehled maloplošných zvláště chráněných území Frýdlantska

Druh	Název	Obec	Stručná charakteristika
NPR	Jizerskohorské bučiny	B.Potok p/S, Frýdlant, Hejnice, L.Libverda, Oldřichov v H., Raspenava	komplex starých bučin, významné útvary, přírodní či přírodně blízká rostlinná společenstva
	Rašeliniště Jizery	B.Potok p/S, Kořenov, L.Libverda	úsek Jizery meandrující mezi vrchovišti, nejcennější přírodovědecká lokalita Jizerských hor
PR	Černá hora	Bedřichov, Hejnice	zbytek původní smrčiny, vrchoviště, skalní útvary
	Černá jezírka	B.Potok p/S, Kořenov	komplex hřebenových vrchovišť, podmáčené smrčiny, kleč, severská květena
	Klečové louky	Hejnice	čtyři vrchoviště, ochranné pásmo s klečí
	Křížový vrch	Frýdlant	čedičový kopec – dubohabrové a dubolipové háje, suťové lesy s podrostem
	Meandry Smědé	Černousy, Višňová	přirozený charakter říčního koryta s meandry, slepá ramena
	Na Čihadle	Hejnice	vrchoviště s rašelinnými smrčínami a jezírky
	Prales Jizera	Hejnice	zbytky původní horské smrčiny pralesového charakteru
	Ptačí kupy	Hejnice	hřebenový smíšený les
	Vápenný vrch	Raspenava	geologický útvar ze svoru, fylitů, vápenců a dolomitů
PP	Bílá skála	Horní Řasnice	výchoz z valové žíly křemene
	Kamenný vrch	Horní Řasnice	chráněna lesní půda s matečným komplexem mravenců
	Klečoviště na Smrku	Lázně Libverda	jediná lokalita kleče na minerálním podkladu v Jizerských horách
	Kodešova skála	Hejmanice	výchoz čedičové horniny se skalní stěnou
	Na kneipě	Hejnice	vrcholové rašeliniště s klečí, ukázka kluzných jevů v rašelině
	Pod Smrkem	Nové Město p/S	fragment přirozeného smíšeného lesa (buk, jedle)
	U posedu	Hejnice	svahové vrchoviště s klečí, jezírka
	Vlčí louka	Hejnice	pozvolna zarůstající rašelinná louka s porostem kleče

Pramen: Chráněná území České republiky, AOPK ČR, Praha, 2002

Kulturně – historické atraktivity:

Městské památkové zóny : Frýdlant

Významné hrady a zámky : Frýdlant

Významné církevní památky : kostel navštívení panny Marie v Hejnicích
kostel Nalezení svatého kříže ve Frýdlantu

Muzea : Městské muzeum ve Frýdlantu

Ostatní : Lázně Libverda

f) Základní a doplňkové funkce a druhy cestovního ruchu, časová využitelnost

Pro turistickou oblast Frýdlantska je charakteristické celoroční turistické využití s převahou letní sezóny. Z hlavních a doplňkových turistických funkcí území lze uvést:

- sezónní turistika a agroturistika
- cykloturistika
- městská turistika

- chataření a chalupaření

g) Intenzita turistického využití

V rámci turistických oblastí i podoblastí vykazuje Frýdlantsko jedny z nejnižších hodnot v ukazateli rekreačně-turistické funkce území i v rekreačně-turistickém zatížení území. Toto konstatování má velmi pozitivní charakter, neboť kvalitou životního prostředí představuje jednu z nejkvalitnějších turistických oblastí s významným potenciálem rozvoje trvale udržitelných (šetrných) forem cestovního ruchu – venkovská turistika spojená s ideou zakládání ekologických zemědělských farem, cykloturistika.

h) Turistické informace

Frýdlantsko vzhledem ke své izolovanosti a určité přírodní a kulturní homogenitě za pásmem Jizerských hor ve „Frýdlantském výběžku“, poskytuje služby návštěvníkům pouze TIC v nejvýznamnějším kulturně – historickém středisku oblasti, městě Frýdlantu. Podle úrovně nabízených služeb je zařaditelné do kategorie C. Jediná cestovní kancelář s jedním či více zaměstnancem byla lokalizována na Frýdlantsku, jedná se o CK Sky Tour v Jindřichovicích pod Smrkem.

i) Turistická organizační struktura

V turistické oblasti Frýdlantska vznikla v posledních letech 3 sdružení obcí, resp. účelové venkovské mikroregiony, a to územně největší sdružení obcí Frýdlantsko zahrnující celou oblast a dále „mini“ sdružení Eden – Bulperha a Secese. Ani jedno z uvedených sdružení (mikroregionů) zatím nemá vlastní organizační strukturu zaměřenou na rozvoj cestovního ruchu, resp. programový rozvojový dokument, přestože cestovní ruch je pro ně pravděpodobně jedním z důležitých „doplňkových“ rozvojových ekonomických faktorů.¹⁴

j) Investiční příležitosti v cestovním ruchu

Základním východiskem pro charakteristiku investičních příležitostí v cestovním ruchu na území turistické oblasti Frýdlantsko se stalo dotazníkové šetření u samospráv měst a obcí kraje, které se uskutečnilo v létě roku 2002. Svě odpovědi zaslalo v rámci šetření 9 z 18 obcí turistické oblasti (z nich šest uvedlo konkrétní náměty a záměry na podporu rozvoje cestovního ruchu (viz následující tabulka).

Obec	Projekty, záměry na podporu cestovního ruchu (včetně stadia rozpracovanosti)	Předpokládaný objem finančních prostředků (tis. Kč)	Majetek obce vhodný pro výstavbu zařízení v rámci rozvoje cestovního ruchu
Bulovka	turistická ubytovna Arnoltice - zkvalitňování areálu pro nabídku lepších služeb, sport. rekr. areál Arnoltice nabídka lepší letní rekreace u vodní plochy a sportovního vyžití/stav. povolení, úz. rozhodnutí	7 500	pozemky pro Sportovně rekreační areál Arnoltice 2500 m ²
Frýdlant			bývalý dům dětí a mládeže

¹⁴ klíčová slova představitelů vize budoucího vlastního lokálního rozvoje, totiž ekologické zemědělství, využití obnovitelných zdrojů energie, informační společnost (to vše jako pilotní projekt založení mezinárodní univerzity pro řešení uvedených problémů) a k tomu význam doplňkové funkce přínosů z cestovního ruchu zní sice jako krásný sen, nicméně je pro tuto oblast „šitý“ na míru v rámci jejích konkurenceschopných šancí

Habartice	objekt restaurace "Zámecký dvůr" s ubyt. kapacitou - postupné rekonstrukce a úpravy/PD zpracovány, obec - rekonstrukce a přístavba objektu OÚ = inf. centrum, internet, knihovna, zasedací prostory, úpravy koupaliště, sportovní areál	25 000	celé území osady Háj - odpočinkové zóny - golf, koupání, rybolov, cyklotrasy, ubytování; víceúčelový kulturně rekr. sál a přilehlá hřiště, bývalá škola, zřízení nové vodní plochy k rekreaci dle ÚPD, místní komunikace určené k propojení cyklotras oblastí, parkovací a odstavné plochy
Hejnice	cyklostezka Pohodová/studie, projekt. záměr	7 000	pozemky i budovy
Lázně Libverda	výstavba rozhledny na Smrku/úz. rozhodnutí, stav. povolení	4 500	
Nové Město pod Smrkem	obnova rozhledny na Smrku/projekt, stav. povolení a žádost Phare, vybudování cyklostezky z Lázní Libverda do Jindřichovic/záměr ve spolupráci s Lázněmi Libverda	4 000 - 5 000	prostor koupaliště
Raspenava	rekonstrukce - cyklostezky/studie	1 800	síť místních komunikací, rekr. areál "Smědá"

Podle údajů uvedených v tabulce by veřejné i soukromé investice do rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Frýdlantsko měly v nejbližších letech směřovat zejména do budování základní a doprovodné turistické infrastruktury (především budování a značení cyklotras, investice do ubytovacích zařízení, sportovních zařízení, např. sportovních areálů a koupališť, restauračních zařízení), budování informačních systémů pro turisty, výstavby rozhledny apod.

Finanční zdroje, které bude třeba vynaložit na realizaci projektů a rozvojových záměrů, financovaných veřejným či soukromým sektorem, uvedené pro turistickou oblast Frýdlantsko, činí minimálně 50 mil. Kč (jedná se o částky uvedené obcemi, které odpověděly v rámci dotazníkového šetření, ne o celkovou výši potřebných investičních zdrojů - dobrý přehled je k dispozici u veřejných investic, ovšem u soukromého sektoru se vždy bude jednat pouze o odhad, neboť dotazníky vyplňovaly obce a nikoliv soukromé subjekty).

ZÁVĚRY . DOPORUČENÍ . OKRUHY PROBLÉMŮ K ŘEŠENÍ

- Návrh 7 oblastí cestovního ruchu, které představují základní funkční jednotky, nejsou zcela totožné s turistickými oblastmi, vymezenými v Rajonizaci cestovního ruchu ČSR z r. 1981. Koncept územního plánu velkého územního celku Libereckého kraje vymezuje území dle Rajonizace cestovního ruchu.
- V rámci turistických oblastí i podoblastí vykazuje Frýdlantsko jedny z nejnižších hodnot v ukazateli rekreačně-turistické funkce území i v rekreačně-turistickém zatížení území. Toto konstatování má velmi pozitivní charakter, neboť kvalitou životního prostředí představuje jednu z nejvyšších turistických oblastí s významným potenciálem rozvoje trvale udržitelných (šetrných) forem cestovního ruchu – venkovská turistika spojená s ideou zakládání ekologických zemědělských farem, cykloturistika.
- Turistická oblast Jizerské hory je ve všech kvantitativních i kvalitativních charakteristikách vybavenosti základní i doprovodnou turistickou infrastrukturou nejvýznamnější ze všech turistických oblastí Libereckého kraje.
- V rámci obchodu a služeb se v Jizerských horách velmi intenzivně prosazuje podnikání a zaměstnanost v cestovním ruchu (sledováno za fyzické osoby podnikající a zaměstnané ekonomicky aktivní obyvatelstvo v pohostinství a ubytování). Celé centrální území Jizerských hor patří v tomto ohledu k vysoce nadprůměrným v rámci ČR i Libereckého kraje (především střediska Bedřichov, Kořenov, Janov nad Nisou, Albrechtice v Jizerských horách a Josefův Důl) a v kontextu turistických oblastí Liberecka mu patří hned za Krkonošemi druhé místo.
- V ubytovacích zařízeních cestovního ruchu je k dispozici kolem 17 500 lůžek. Ta jsou rozmístěna především v horských střediscích Jizerských hor (Albrechtice v Jizerských horách, Bedřichov, Desná, Janov nad Nisou, Josefův Důl, Kořenov, Lučany nad Nisou, Tanvald – celkem 61 % lůžkových kapacit) a ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou (téměř 28 %). Významný podíl ubytovacích zařízení pochází z transformace bývalých podnikových rekreačních středisek (dnes

fungující převážně jako penziony a rekreační střediska, problémem však zůstává jejich poměrná zastaralost a nižší standard služeb).

- Dominantní rekreační funkcí oblasti je především horská turistika a cykloturistika a zimní sporty, městská turistika a také druhé bydlení, zejména chalupaření (oblast má nejvyšší podíl chalup z počtu objektů individuální rekreace v celé ČR – přes 90 %).
- Turistická oblast Jizerské hory vykazuje jedny z nejvyšších hodnot v ukazatelích rekreačně-turistické funkce území i v rekreačně-turistického zatížení území, a to nejen v rámci Libereckého kraje, ale i v rámci celé České republiky. Například hodnota 78 turistických a rekreačních lůžek na km² téměř 3x převyšuje průměr ČR a 1,8x průměr Libereckého kraje. Hodnota rekreačně-turistické funkce (*počet turistických a rekreačních lůžek na 100 obyvatel x 100 – v praxi používaný jako Defertova funkce*) dosahuje pro celou oblast sice jen hodnotu kolem 22, odečteme-li však obyvatele dvou největších měst Liberce a Jablonce nad Nisou, dosahuje ukazatel již hodnoty téměř 100 – nejvyšší v celém kraji).
- Uvedená srovnání jasně signalizují zřetelné zatížení, resp. přetížení oblasti Jizerských hor. Veškeré úvahy o budoucím rozvoji tak musí počítat s ukončením kvantitativního vývoje a soustředit se především na kvalitativní změny: optimálnější rozložení návštěvnosti, dovybavení a modernizace ubytovací a sportovně-rekreační infrastruktury stávajících turistických středisek, soustředění „těžké“ turistické infrastruktury do intravilánu měst, apod.
- Města a obce z Jablonecka a Liberecka založily samostatný turistický region Jizerské hory. Důvodem je určitá nesourodost Jizerských hor a Frýdlantska v rámci turistického regionu Český sever a také skutečnost, že tento přirozený celek nemůže samostatně žádat o krajské a státní dotace a dotace z Evropské unie. Obce chtějí spojit své síly v propagaci cestovního ruchu na svém území, při zimní údržbě Jizerské magistrály nebo při vyznačování cyklostezek apod.

Použité podklady:

- Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje. GaREP, spol. s r.o. Analytická a návrhová část. 2002 - 2003.